

Sygn. akt I C 2030/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący sędzia Piotr Mroczek

Protokolant: Violetta Podsiadlik

po rozpoznaniu 02 listopada 2022 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa zawarta w dniu 09 czerwca 2006 r. pomiędzy A. M. a (...) Bank Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (obecnie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.) nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda A. M.:

a) kwotę 117.108,61 (sto siedemnaście tysięcy sto osiem i 61/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 16 kwietnia 2022 roku do dnia zapłaty;

b) kwotę 36.299,57 (trzydzieści sześć tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt dziewięć i 57/100) franków szwajcarskich wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 16 kwietnia 2022 roku do dnia zapłaty;

III. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

IV. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda A. M. kwotę 11.817 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) złotych, tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. nakazuje zwrócić powodowi A. M. ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie kwotę 1000 (tysiąc) złotych, tytułem nienależnie pobranej opłaty od pozwu.

sygn. akt I C 2030/20

UZASADNIENIE

WYROKU Z DNIA 14 LISTOPADA 2022 r.

Pozwem przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W., złożonym w dniu 23 grudnia 2020 r. (data nadania), powód A. M. wniósł o: (1) ustalenie nieważności umowy kredytu z dnia 09 czerwca 2006 roku o numerze (...) zawartej pomiędzy pozwanym – (...) Spółką Akcyjną i powodem A. M.; (2) zasądzenie od pozwanego kwoty 117.108,61 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kwoty 36.299,57 franków szwajcarskich wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W pozwie zawarto także wnioszek ewentualny, na wypadek stwierdzenia, że umowa kredytu jest ważna, o ustalenie, że w stosunku prawnym łączącym powoda z pozwanym na podstawie umowy kredytu z dnia 09 czerwca 2006 r. o numerze (...) wraz z załącznikami, wobec powoda bezskuteczne są następujące postanowienia umowy:

a) „Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2006-05-24 według kursu kupna walut z tabeli kursowej (...) Banku SA wynosi 100 322,34 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszej umowie.” (§ 1 ust. 1A umowy kredytu);

b) (...) udziela Kredytobiorcy na Jego wnioszek Kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony § 1 ust. 1 zwanego dalej Kredytem, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna walut CHF wg tabeli kursowej (...) Bank SA. Kwota Kredytu wyrażona w CHF walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Bank SA z dnia i godziny uruchomienia Kredytu/transzy kredytu.” (§ 7 ust. 1 umowy kredytu);

c) „Raty kapitałowo - odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg. Kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Bank SA obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. (§ 11 ust. 5 umowy kredytu).

d) „Wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokości raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku SA, obowiązujący w dniu godzinie spłaty.” (§ 13 ust. 5 umowy kredytu).

e) „Z chwila wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/od dnia wytoczenia powództwa zapłatę wierzytelności (...) z tytułu Umowy kredytowej, (...) dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Bank SA Z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa.” (§ 16 ust. 3 umowy kredytu);

f) „Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu zawarcia Umowy ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8” (§ 10 ust. 1 umowy kredytu);

g) Zmiana wysokości oprocentowania Kredytu może nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawa waloryzacji.” (§ 10 ust. 2 umowy kredytu)

i jednoczesne zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kwoty 54.890.19 zł z tytułu nadpłaconych rat wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Strona powodowa wniosła także o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(pozew- k. 5-31)

Pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

(odpowiedź na pozew -k. 140-194)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 09 czerwca 2006 r. powód (dalej również: „Kredytobiorca”) zawarł z pozwanym działającym wówczas pod (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W., (dalej również: „Bank” lub „Spółka”), umowę kredytu nr (...) (dalej również: „Umowa”).

Na podstawie Umowy Bank udzielił A. M. kredytu w kwocie łącznej 251.252 zł. Kredyt był waloryzowany kursem CHF.

W Umowie nie określono w sposób wyraźny kwoty kredytu waloryzowanej do franka szwajcarskiego, lecz jedynie wartość informacyjną po waloryzacji według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) BANK S.A. na dzień 24 maja 2006 r. – 100.332,24 CHF (§ 1 ust. 3A).

Kredyt przeznaczony był na refinansowanie części I wpłaty finansowanie przedpłat na poczet budowy i nabycia od Inwestora Zastępczego lokalu mieszkalnego oznaczonego tymczasowym numerem (...) w budynku mieszkalnym wielorodzinnym oznaczonym symbolem (...) wraz z prawem do wyłącznego korzystania z miejsca parkingowego nr (...) w garażu podziemnym położonym w W. przy ul. (...) (...) W. (...) (kwota 248.252,00 zł) oraz pokrycie opłat okołokredytowych (kwota 3.000 zł).

Zgodnie z § 5 ust 1 Umowy kredyt został miał być wypłacony powodowi w czterech transzach w dniach: 20 czerwca 2006 r, 10 września 2006 r., 10 grudnia 2006 r. i 10 marca 2006 roku.

Kredytobiorca miał spłacać kredyt wraz z oprocentowaniem w 360 równych ratach kapitałowo – odsetkowych. Spłata rat następować miała ze wskazanego w § 6 Umowy rachunku bankowego, na podstawie nieodwołalnego, przez czas trwania umowy, zlecenia udzielonego pozwanemu do dokonywania przelewu, a powód zobowiązał się do zapewnienia na w/w rachunku w terminie spłaty poszczególnych rat środków odpowiadających wymagalnej racie kapitału i odsetek (§ 12 ust. 2).

W § 11 ust. 5 Umowy postanowiono, iż raty kapitałowo – odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych, po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14.50.

Jako prawne zabezpieczenia kredytu wskazano w § 3 Umowy m.in.:

- hipotekę kaucyjną wpisaną na pierwszym miejscu do kwoty 376.878 zł; (§ 3 ust. 1)
- ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu (...) S.A. na 36 miesięczny okres ubezpieczenia, z tym zastrzeżeniem, że wskazano, że jeżeli z upływem 36 miesięcy okresu wypowiedzenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem, ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 108 miesięcy licząc od miesiąca w którym nastąpiła wypłata kredytu. Jednocześnie kredytobiorcy upoważnili m bank do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy a wkładem wniesionym faktycznie przez kredytobiorcę to jest 1.758,76 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6, bez odrębnej dyspozycji (§ 3 ust. 4 Umowy);
- przelew praw z tytułu z umowy ubezpieczenie od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką na kwotę nie niższą niż 251.252,00 zł;
- ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) SA do czasu przedstawienia odpisu z księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki.

Zgodnie z § 10 ust. 1 i 2 Umowy kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej która w dniu wydania decyzji kredytowej przez bank ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8 Umowy. Zmiana wysokości oprocentowania mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmianie parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej)

W treści Umowy wskazano, że Kredytobiorca został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej i zasad jego spłaty oraz że je akceptują. Kredytobiorca potwierdził, iż jest świadomy, że z kredytem związane jest ryzyko kursowe, w tym, że niekorzystne wahania kursu złotego wobec walut

obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu. Stosownie do treści § 26 Umowy, jej integralną częścią miał być „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)”.

W § 7 ust. 1 strony postanowiły, że bank udziela kredytobiorcy na jego wniosek kredytu hipotecznego przeznaczonego na cele określone w paragrafie 1 ust. 1 w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty CHF wg tabeli kursowej (...) Bank S.A., a kwota kredytu wyrażona w CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) bank S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu/transzy kredytu. Z kolei w § 13 ust. 5 zastrzeżono, że wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokości raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku SA, obowiązujący w dniu godzinie spłaty." Co także istotne w § 16 ust. 3 Umowy wskazano, że z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego albo od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności banku z tytułu umowy kredytowej (...) dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa.

Załącznikami do Umowy były harmonogram spłat, Taryfa prowizji i opłat bankowych (...) oraz oświadczenie o odstąpieniu od umowy kredytu.

Przed zawarcie Umowy, w dniu 18 kwietnia 2006 powód podpisał oświadczenie, iż został poinformowany przez Bank o ryzyku kursowym i jego konsekwencjach. Kredyt został udzielony na wniosek powoda z dnia 28 kwietnia 2006 roku, w którym Kredytobiorca wnioskował o udzielenie mu kredytu w walucie CHF w kwocie 251.252 zł.

Dowód: umowa kredytu z dnia 09 czerwca 2006 r. wraz z załącznikami (k. 46-55, 218-228), oświadczenie powoda z dnia 18 kwietnia 2006 (k. 205), wniosek kredytowy (k. 207-212)

Wniosek kredytowy był składany za pośrednictwem pośrednika kredytowego. Powód podpisał Umowę w oddziale Banku. Przyczyną wybór kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego była niska wysokość rat oraz popularność tego typu produktu. Przed podpisaniem Umowy pracownik banku nie przedstawiał powodowi jakichkolwiek symulacji dotyczących kursu waluty, informował ich jednak, że kurs może się zmieniać. Nie przedstawiono Kredytobiorcy mechanizmu ustalania kursów walut przez Spółkę. Cena kredytowanego lokalu ustalona była w złotych polskich. W takiej też walucie powód otrzymywał swoje wynagrodzenie. Nie były z powodem negocjowane jakiegokolwiek warunki Umowy.

Dowód: przesłuchanie powoda (e-protokół rozprawy z dnia 02 listopada 2022 r.)

Kredyt został wypłacony w pięciu transzach: (i) w dniu 21 czerwca 2006 roku – 87.938,21 zł; (ii) w dniu 8 września 2006 roku – 50.250,41 zł; (iii) w dniu 8 grudnia 2006 roku – 50.250,40 zł; (iv) w dniu 9 marca 2007 roku – 50.250,42 zł; (v) w dniu 8 sierpnia 2007 roku – 12562,62 zł.

W okresie od 21 czerwca 2006 roku do 28 września 2020 roku A. M. w wykonaniu Umowy uiścił na rzecz pozwanego kwotę 117.108,61 zł oraz 36.299,57 CHF.

(fakty niekwestionowane, zaświadczenia – k. 61-68 oraz k. 69-76)

Pismem z dnia 17 listopada 2020 roku (data sporządzenia) powód za pośrednictwem pełnomocnika wezwał Bank do podjęcia negocjacji lub do zapłaty kwot: 117.108,61 zł oraz 36.299,57 CHF, z tytułu nienależnego świadczenia pobranego na poczet spłaty kredytu (...). W odpowiedzi na to pismo Bank wskazał, iż nie może na nie odpowiedzieć z uwagi na tajemnicę bankową.

Dowód: korespondencja stron (k. 121-124)

Przesłanymi do powoda wyjaśnieniami z dnia 25 marca 2022 roku, Sąd pouczył konsumenta w zakresie możliwych skutków abuzywności klauzul zawartych w Umowie i zobowiązał go do wskazania w terminie dwóch tygodni, czy wyraża zgodę na dalsze trwanie umowy z postanowieniami, które mogą mieć charakter abuzywny. Jednocześnie

Sąd zaznaczył, iż brak oświadczenia w tym terminie spowoduje uznanie, że powód wyraża wolę uznania umowy za bezskuteczną (nieważną) w całości. Pouczenie to powód odebrał w dniu 30 marca 2022 r. W zakreślonym terminie powód nie złożył oświadczenia. Natomiast na rozprawie w dniu 02 listopada 2022 roku oświadczył, iż wyraża zgodę na uznanie umowy za bezskuteczną (nieważną)

(pouczenie – k. 303, (...)307, e-protokół rozprawy z dnia 02 listopada 2022 r. – k. 317)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych przez strony do akt postępowania, wskazanych w treści uzasadnienia, których autentyczności oraz mocy dowodowej żadna ze stron nie podważała. W ocenie Sądu wyznaczają one zakres okoliczności bezspornych oraz spornych, które sprowadzały się przede wszystkim do zagadnień prawnych, a nie ustaleń faktycznych, w zakresie wykonywania przedmiotowej Umowy kredytowej.

Sąd dał wiarę przesłuchanemu w sprawie powodowi – w zakresie, w jakim jego zeznania korelowały z treścią aktu umowy, na podstawie których możliwe było ustalenie sposobu przedstawiania powodowi oferty kredytu indeksowanego, w tym udzielanych mu przez doradcę kredytowego informacji w zakresie założeń kredytu oraz ryzyka walutowego.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. pominięto wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i rachunkowości. Wniosek ten zmierzał do wykazania okoliczności pozbawionych doniosłości w sprawie, tj. wyliczenia dokonanych przez powoda spłat rat przy zastosowaniu kursów średnich NBP. Z uwagi na fakt, iż w ocenie Sądu nie było możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami prawa krajowego, więc prowadzenie wyliczeń opartych na takim założeniu było to zbyt bezcelne.

Pozostałe kwestie nie stanowiły faktów, które mogłyby stanowić przedmiot dowodu, lecz były jedynie zagadnieniami z zakresu ekonomii i finansów, nie mogły więc podlegać opiniowaniu. Ponadto dowód ten okazał się nieprzydatny dla rozstrzygnięcia z przyczyn prawnych – wobec stwierdzenia nieważności umowy nie było potrzeby przeliczenia wysokości świadczeń według np. innych kursów czy stóp procentowych. Nie miały także znaczenia dla sprawy fakty, które miałyby być potwierdzone zeznaniami M. P., a które miałyby odtwarzać mechanizmy kształtowania kursów walut przez Bank lub sposoby możliwe sposoby realizacji Umowy.

Niemające wpływu na rozstrzygnięcie były dokumenty w postaci informacji, tabel kursowych NBP, stanowiska UOKiK, ekspertyz, ocen prawnych, „stanowisk”, pism okólnych. Uchwał zarządu NBP, uchwały KNB oraz zestawień kursowych. Wymienione powyżej dowody w zakresie okoliczności faktycznych nie wnoszą do postępowania. W przypadku natomiast wykładni prawa, w żaden sposób nie wiązały Sądu rozpoznającego przedmiotowe powództwo. Zawierały one bowiem oceny prawne związane z problematyką umów kredytu indeksowanego i denominowanego w ogólności bądź dotyczyły wykładni postanowień umowy, które to czynności były zastrzeżone dla orzekającego Sądu, w żaden sposób nie przyczyniały się do wyjaśnienia okoliczności rozpatrywanego przypadku.

Z uwagi na fakt, iż Sąd uwzględnił powództwo główne pominięty został także dowód z opinii biegłego, o który wniosła strona powodowa, który dotyczyć miał wyliczenia ewentualnej nadpłaty kredytu.

Sąd uznał, natomiast że zaszła potrzeba przesłuchania stron postępowania, wobec istnienia niewyjaśnionych faktów, które były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a nie było możliwe ich ustalenie na podstawie zgromadzonych dowodów z dokumentów – zgodnie z art. 299 k.p.c.

Równocześnie zasadnym było ograniczenie dowodu z przesłuchania stron, do przesłuchania powoda na podstawie art. 302 § 1 k.p.c. Powyższe uzasadniało występowanie po stronie pozwanej instytucji finansowej. Przesłuchanie przedstawiciela strony pozwanej byłoby niecelowe i nie wniosłoby niczego istotnego do sprawy. Stanowisko pozwanej spółki zostało w sposób wyraźny i kompleksowy przedstawione w złożonych pismach procesowych, w których pozwana spółka w sposób wyczerpujący przedstawiła swoje twierdzenia.

Zeznania strony powodowej obdarzone zostały przymiotem wiarygodności, albowiem w sposób logiczny i spójny przedstawił on okoliczności związane z procedurą zawarcia Umowy. Powód wskazał na brak świadomości, co do zakresu w jakim mogło dochodzić do zmian kursu waluty franka szwajcarskiego. A. M. wskazał, że pracownicy Banku w sposób niedostateczny i pobieżny przekazali mu informacje na temat ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu waloryzowanego CHF.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do roszczeń określonych jako główne. Powód sformułował powództwo w ten sposób, że zgłosili żądania główne – o ustalenie i zapłatę – twierdząc, że umowa łącząca go z pozwanym była nieważna. Dopiero na wypadek, gdyby Sąd ocenił umowę jako ważną, sformułowali kolejne roszczenia – ewentualne – o ustalenie i zapłatę, a oparte na bezskuteczności postanowień umownych.

Powyższe zdeterminowało przebieg procesu, przeprowadzone dowody i rozpoznawane zarzuty z uwagi na fakt, iż Sąd uwzględnił żądanie ustalenia nieważności Umowy. W razie zaś uznania przez sąd zasadności żądania zgłoszonego jako główne i jego uwzględnienia, brak jest podstaw do prowadzenia postępowania i rozpoznawania ewentualnych. W związku z tym uzasadnienie nie obejmuje analizy i argumentów dotyczących roszczeń ewentualnych.

Stosownie do treści art. 22¹ k.c. w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia Umowy za konsumenta uważało się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powód zakupując lokal mieszkalny był więc konsumentem w rozumieniu powołanego przepisu.

W ocenie Sądu postanowienia zawarte w § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 5, § 13 ust. 5 oraz § 16 ust. 3 Umowy, które były kwestionowane przez powoda, stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Zauważyć należy, iż abuzywny charakter postanowienia § 11 ust. 5 Umowy został przesądzony prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 grudnia 2010 roku sygn. XVII AmC 1531/09 w sprawie przeciwko (...) Bank S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.), jako że postanowienie to wpisane jest pod pozycją 5743 do rejestru klauzul niedozwolonych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, wyrok wydany w sprawie XVII AmC 1531/09 ma skutek wobec osób trzecich. Pojęcie podmiotowo rozszerzonej prawomocności materialnej tego rodzaju wyroku wyjaśnione zostało w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku sygn. III CZP 17/15, jako dotycząca wszystkich osób w relacjach z (...) Bank S.A. w W. ((...) S.A. w W.). Dotyczy więc on także A. M.. Strona pozwana nie zaoferowała zaś jakiegokolwiek dowodu wykazującego że postanowienia zamieszczone w § 11 ust. 5 Umowy były indywidualnie uzgodnione z powodem. Tym samym – fakt wpisania analogicznej klauzuli do rejestru klauzul niedozwolonych i brak indywidualnego uzgodnienia warunków umowy z powodem przesądza o przyjęciu abuzywności analizowanego zapisu umowy stron.

Niezależnie jednak od powołania się na w/w wyrok, stwierdzić należy, że trafnie powód powoływał się na abuzywność zapisu zamieszczonego w § 11 ust. 5 Umowy. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, przy czym nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przez „postanowienia określające główne świadczenia stron” rozumie się powszechnie postanowienia dotyczące świadczeń charakteryzujących daną umowę. Umowa kredytu została zdefiniowana w art. 69 ust.1 ustawy Prawo bankowe, stanowiącym, iż przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się

do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W ocenie Sądu, przy umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej – a taki charakter ma umowa stron z 29 kwietnia 2008 roku – klauzula indeksacyjna określająca kurs wymiany CHF dotyczy głównego zobowiązania kredytobiorcy, gdyż służy ona do ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy w walucie obcej i do ustalenia wysokości poszczególnych rat kredytu podlegających spłacie w złotych polskich. Tym samym – decyduje ona o wysokości podstawowego świadczenia kredytobiorcy i wysokości tzw. spreadu walutowego, stanowiącego element wynagrodzenia banku za udzielony kredyt (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/17). Istotą umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej jest istnienie ryzyka kursowego, a cytowana klauzula indeksacyjna statuuje sam mechanizm indeksacji i różnic kursów walutowych, tym samym określa więc główny przedmiot umowy (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C 51/17, z dnia 14 marca 2019 roku w sprawie C 118/17 i z dnia 3 października 2019 roku w sprawie C 260/18, wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2019 roku w sprawie V ACa 490/18, z dnia 30 grudnia 2019 roku w sprawie I ACa 697/18).

Stwierdzić także należy, że zapis zamieszczony w § 11 ust. 5 Umowy nie został sformułowany w sposób jednoznaczny. Po pierwsze - analizowany łącznie z § 11 ust. 1-4, zobowiązującym kredytobiorcę do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach odsetkowych lub kapitałowo – odsetkowych zgodnie z harmonogramem spłat sporządzanym w CHF, zawiera jedynie wskazanie, iż raty te spłacane być mają w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego w dniu spłaty o godzinie 14.50. Umowa nie precyzowała metod i terminów ustalania kursu wymiany CHF, mającego służyć do obliczenia wysokości rat spłaty kredytu, a tym samym - bieżącego salda zadłużenia powoda. Cytowany zapis nie dawał Kredytobiorcy, ani innemu przeciętnemu konsumentowi, możliwości ustalenia lub też zweryfikowania przyjętego do rozliczeń między stronami kursu wymiany CHF, a co za tym idzie – wysokości rat kredytu jakie był on zobowiązany uiszczać na rzecz strony pozwanej. Oznacza to, że sposób waloryzacji świadczenia był niedookreślony i pozostawiony dowolnej decyzji strony pozwanej znajdującej wyraz w „Tabele kursów”. To samo dotyczy zresztą klauzul zawartych postanowień zawartych w § 7 ust. 1 w zw. z § 1 ust. 3A Umowy gdyż na podstawie wskazanych postanowień nie można było określić w chwili zawarcia umowy w jakiej wysokości kredyt został faktycznie udzielony. Regulacje § 13 ust. 5 oraz 16 ust. 3 Umowy dotknięte są analogicznymi wadami.

W ocenie Sądu klauzule waloryzacyjne zawarte w Umowie są niezrozumiałe dla przeciętnego konsumenta. Klauzula taka sporządzona w umowie o charakterze konsumenckim winna być sformułowana prostym i zrozumiałym językiem w taki sposób, by kredytobiorcy zapewnić wystarczające informacje do podjęcia przez niego świadomej i rozważnej decyzji, umożliwiając mu oszacowanie, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z umowy konsekwencje ekonomiczne (por. wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 roku w sprawie C 26/13, z dnia 20 września 2017 roku w sprawie C 186/16). W rozpoznawanej sprawie strona pozwana nie zaferowała dowodów wykazujących iż powód został należycie, w przytoczonym znaczeniu, poinformowany o ryzyku kursowym wiążącym się z zawarciem umowy kredytu waloryzowanego do franka szwajcarskiego na 30 lat. Fakt potwierdzenia przez powoda w treści Umowy oraz dodatkowych oświadczeniach, iż jest świadomy, że z kredytem związane jest ryzyko kursowe, w tym, że niekorzystne wahania kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu, oznacza jedynie formalne wypełnienie omawianego warunku. W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2019 roku, sygn. akt I ACa 697/18, zasadnie wskazano, że dla rzetelnego poinformowania kredytobiorców o istocie ryzyka kursowego przy kredycie indeksowanym do CHF konieczne byłoby wyjaśnienie im czynników kształtujących kurs CHF w okresie zawierania umowy, czynników mogących mieć wpływ na kurs CHF w okresie wykonywania umowy, w tym prognoz co do zmian kursu CHF - w perspektywie kilkudziesięcioletniej - wynikających z dostępnych danych ekonomicznych i geopolitycznych, wskazanie poziomu kursu wymiany CHF/PLN przy którym rzeczywiste koszty kredytu zrównają się z kosztami kredytu „złotowego”, wskazanie jak może wzrosnąć zadłużenie dla całego okresu kredytowania w przypadku spełnienia się optymistycznych i pesymistycznych prognoz wzrostu kursu

CHF. Zaniechanie przedstawienia powodowi w/w informacji uniemożliwia przyjęcie, by klauzule waloryzacyjne zamieszczone w § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 5, § 13 ust. 5 oraz § 16 ust. 3 wyrażone były prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. interpretowanego zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13.

Jak już wspomniano, strona pozwana nie wykazała, by w/w kwestionowane postanowienie umowy stron zostały uzgodnione indywidualnie z powodem, co skutkuje przyjęciem, że sytuacja taka nie miała miejsca. Ciężar wykazania faktu indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy spoczywał na stronie pozwanej, stosownie do art. 385¹ § 1 i 4 k.c. Wprawdzie powód w treści Umowy i oświadczeń o ryzyku kursowym potwierdził fakt wybrania przez siebie oferty kredytu złotowego waloryzowanego kursem CHF i poinformowania go o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut. Jednakże nie jest to tożsame z przyjęciem, że kwestionowane postanowienie umowne jest efektem wspólnych, indywidualnie uzgodnionych z powodem, pertraktacji. Sam fakt podpisania przez niego cytowanych w części wstępnej uzasadnienia elementów umowy i oświadczeń, zamieszczonych przez pozwanego bank we wzorcu umowy i wzorcu oświadczenia, nie oznacza że miał on szansę realnego oddziaływania na treść w/w postanowień umowy. W tym miejscu wskazać należy, że art. 3 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, stanowi, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Zgodnie z art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. za klauzule abuzywne uważane są takie postanowienia umowy zawieranej z konsumentem kształtujące jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, że konsument przyjąłby dane postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 roku w sprawie II CSK 19/18) oraz że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej i jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2006 roku w sprawie I CK 297/05, wyrok Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2013 roku w sprawie I CSK 660/12). Sąd stoi na stanowisku, iż klauzule zamieszczone w § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 5, § 13 ust. 5 oraz § 16 ust. 3 Umowy kształtują prawa i obowiązki powoda - jako kredytobiorcy - w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprowadzają się one bowiem do przyznania bankowi uprawnienia do jednostronnego ustalania kursów walut stosowanych przy określaniu wysokości poszczególnych rat kredytu oraz salda jego zadłużenia.

Umowa zawiera jedynie odesłanie do tabel kursów obowiązujących w pozwanym banku danego dnia o danej godzinie, nie precyzując tego jak kursy te mają być ustalane, ani nie nakazując odwołania się przy tym do obiektywnych, konkretnych i sprawdzalnych kryteriów. Nie wymaga szerszego uzasadnienia pogląd, że zagwarantowanie stronie pozwanej potencjalnej możliwości dowolnego kształtowania poziomu kursu CHF i przez to wysokości zobowiązań powoda wobec banku, rażąco narusza równowagę stron umowy kredytu. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 28 listopada 2019 roku w sprawie sygn. akt V ACa 490/18 prawidłowo wskazał, iż „jednostronna swoboda kształtowania przez powoda sytuacji finansowej pozwanej naruszała równowagę kontraktową stosunku obligacyjnego i uniemożliwiała sprawdzenie zasadności i prawidłowości decyzji banku, co również naruszało prawo pozwanej do uzyskania pełnej i rzetelnej informacji o czynnikach kształtujących jej obowiązki. Naruszony został zatem również interes pozamajątkowy pozwanej w postaci dezinformacji, dyskomfortu i niepewności co do okoliczności wpływających na wysokość jej zobowiązania”.

Zagadnienie dowolności ustalania kursów walut w umowach kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej było także przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 roku w sprawie sygn. akt III CSK 159/17 uznał, iż mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Ponieważ oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (art.

385⁽²⁾ k.c.), irrelewantne są argumenty przywoływane przez stronę pozwaną, iż w rzeczywistości przy wykonywaniu umowy pozwany bank nie ustalał dowolnie kursów walut. Przy dokonywaniu w/w oceny znacząca jest bowiem treść umowy zawartej pomiędzy stronami, a nie faktyczny sposób wykonywania tej umowy przez Bank. Z tego powodu nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy dowody przywoływane przez stronę pozwaną w odpowiedzi na pozew, które zmierzały do odtworzenia praktyki strony pozwanej. Omawiane zagadnienie było przedmiotem obszernej analizy dokonanej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 roku w sprawie III CZP 29/17, której teza głosi, iż oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Wyeksponować natomiast trzeba, że w dacie zawierania spornej umowy obowiązywały przepisy art. 385⁽¹⁾ k.c. – 385⁽³⁾ k.c., zakazujące zamieszczania w umowach zawieranych z konsumentami zapisów sprzecznych z dobrymi obyczajami rażąco naruszających interesy konsumenta. Owo rażące naruszenie interesów powoda jako konsumenta polegało na takim ukształtowaniu treści stosunku umownego, który narażał go na niebezpieczeństwo dowolnego, korzystnego jedynie dla interesów ekonomicznych strony pozwanej, ustalania przez stronę pozwaną kursów CHF rzutujących na wysokość zobowiązania powodów i istniało niezależnie od tego, czy strona pozwana możliwość tę wykorzystywała.

Przypomnieć także należy, że w uchwale z dnia 28 kwietnia 2022 roku w sprawie III CZP 40/22 Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że „sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c.” Konkludując – postanowienia § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1 oraz § 11 ust. 5, § 13 ust. 5 oraz § 16 ust. 3 Umowy stanowią klauzule niedozwolone i nie są wiążące dla powoda.

Stosownie do treści art. 385¹ § 2 k.p.c. jeżeli postanowienie umowy, zgodnie z §1, nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Wymaga zauważenia, że jest to możliwe jedynie wówczas, gdy umowa może obowiązywać bez abuzywnych postanowień. Zasada ta została wprost wyrażona w art. 6 ust.1 dyrektywy 93/13, stanowiącym, iż nieuczciwe postanowienia w umowie zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem nie są wiążące dla konsumentów, na warunkach określonych w prawie krajowym państw członkowskich, oraz że umowa pozostaje wiążąca dla stron na tych samych warunkach, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych postanowień. Interpretacja wymienionego przepisu została dokonana przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 roku C 260/18, w którym Trybunał uznał, iż przepis ów nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Trybunał stwierdził też, iż art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sprzeciwia się wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w czynności prawnej są uzupełniane przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę.

W ocenie Sądu nie da się zastąpić niedozwolonych postanowień dotyczących indeksacji krajowymi przepisami ani o charakterze ogólnym, ani dyspozytywnymi. Brak jest przepisu, który mógłby zostać w tym celu wykorzystany. Nie może budzić wątpliwości, że nie da się w miejsce niedozwolonych postanowień wprowadzić - bez zgody oby stron - uregulowań odwołujących się do kursów zwyczajowych, rynkowych, czy średniego kursu NBP (por. m.in. powołane wyżej stanowisko TSUE). Ponieważ problem w sprawie nie sprowadzał się wyłącznie do zastrzeżenia na rzecz banku dowolności w ustalaniu kursów walut, lecz również należało zbadać umowę pod kątem narażenia konsumentów na nieograniczone ryzyko walutowe, nie można doszukać się obecnie przepisów, których wprowadzenie do umowy dałoby możliwość przywrócenia ekwiwalentności świadczeń. Niewątpliwie tzw. ustawa antyspredowa nie mogła stanowić takiego rozwiązania, które zagwarantowałoby w pełni ochronę praw konsumentów, chociażby ze względu na to, że

nie eliminuje ryzyka walutowego. Nie było możliwe również zastosowanie art. 358 § 2 k.c. w obecnym brzmieniu, ponieważ w chwili zawarcia umowy on nie istniał, a to był moment decydujący o abuzywności umowy. Ponadto dotyczy on zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a jak wyżej wskazano, należało traktować umowę jako dotyczącą kredytu udzielonego w złotych polskich i w tej walucie spłacanego, jedynie waloryzowanego CHF. Wprowadzenie do umowy zasad wynikających z art. 358 k.c. nie eliminowałoby ponadto ryzyka walutowego.

W wyroku TSUE z 29 kwietnia 2021 r. (C-19/20) wskazano, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy zniechęcający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony, przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu.

Mając na uwadze przedstawione wyżej wywody, konieczność wyeliminowania niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksacji, które należało potraktować jako odnoszące się do głównych świadczeń stron, brak możliwości zastąpienia ich przepisami dyspozytywnymi, wolę Kredytobiorcy sprzeciwiającego się takim postanowieniom, należało ocenić, czy po usunięciu bezskutecznych klauzul Umowa może dalej obowiązywać, a jeżeli nie, to czy wynikająca z tego jej nieważność nie doprowadzi do pokrzywdzenia powoda.

W ocenie Sądu wyeliminowanie postanowień umownych dotyczących indeksacji czyniło umowę niemożliwą do wykonania. Brak tych klauzul, które powiązane były z określoną w Umowie stopą procentową, odnoszącą się do „stopy referencyjnej określonej dla CHF i jednoznaczna wola stron zawarcia umowy, w której przy spełnieniu głównych świadczeń stron odwołano się do CHF, powodowałyby, że usunięcie spornych postanowień doprowadziłoby do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy. Ponadto w takiej sytuacji doszłoby w istocie do upadku społeczno-gospodarczego celu umowy, która niewątpliwie zawarta została z omawianymi klauzulami tylko i wyłącznie ze względu na powiązanie świadczeń stron z CHF. Usunięcie postanowień dotyczących indeksacji prowadziłoby do zmiany istoty świadczeń stron. Mając więc na uwadze, że indeksacja w istocie stanowiła element głównych świadczeń stron, jej wyeliminowanie czyniło spełnienie tych świadczeń niemożliwymi.

Mając powyższe na uwadze, należało stwierdzić, że bezskuteczność kwestionowanych przez powoda postanowień spowodowała to, że cała analizowana umowa stała się bezskuteczna. W takiej sytuacji, mając na uwadze wolę Kredytobiorcy sprzeciwiającego się uznaniu abuzywnych klauzul za skuteczne, będącego jednocześnie osobą świadomą skutków ewentualnej nieważności umowy, należało przyjąć, że była ona od początku dotknięta nieważnością. W ocenie Sądu takie rozwiązanie nie prowadziło do istotnego pogorszenia sytuacji powoda i naruszenia jego interesów. Ewentualna spłata przez niego kwoty przekazanej mu do dyspozycji, musi uwzględniać dokonane przez niego na rzecz banku wpłaty. Należało przyjąć, że jego świadoma wola i brak zgody na związanie abuzywnymi postanowieniami oznacza, że w zakresie jego możliwości jest pokrycie ewentualnej niewielkiej różnicy w zakresie nienależnych świadczeń. Ewentualne wystąpienie przez pozwanego z żądaniem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału wydaje się z góry skazane na porażkę, gdyż nie sposób jest skonstruować takiego roszczenia na gruncie przepisów polskiego prawa cywilnego, ponadto w sposób oczywisty jest ono sprzeczne z celem powoływanej dyrektywy 93/13. W istocie więc stwierdzenie nieważności umowy było korzystniejsze dla konsumenta, niż jej utrzymanie. Interes banku, tj. podmiotu, którego działania doprowadziły do wprowadzenia nieuczciwych postanowień, był w tym przypadku całkowicie obojętny.

W uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. wskazano, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy

przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Powyższa bezskuteczność z mocy prawa „od początku” oznacza, że, że sąd ma obowiązek uwzględnić ją z urzędu, a jej stwierdzenie ma charakter deklaracyjny. Jednocześnie taka bezskuteczność, która prowadziła do tego, że przy jej uwzględnieniu umowa nie mogła być w całości wykonana od początku, niewątpliwie powodowała, że jej treść i cel sprzeczne były z właściwości (naturą) stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu bankowego (art. 353¹ k.c.). Tym samym przy jej zawarciu doszło do naruszenia zasady swobody umów, to zaś powodowało, że była ona sprzeczna z prawem (art. 58 § 1 k.c.).

Uznanie Umowy za nieważną prowadziło do uwzględnienia w przeważającej mierze żądań określonych jako główne. W pierwszej kolejności uwzględnieniu podlegało żądanie ustalenia. Wbrew wywodom strony pozwanej, powód ma niewątpliwie interes prawny w domaganiu się ustalenia nieważności umowy kredytu (art. 189 k.p.c.). Oczywistym jest, że możliwość wystąpienia z dalszym żądaniem (np. o zapłatę) powoduje zazwyczaj i co do zasady, że strona domagająca się ustalenia nie ma interesu prawnego. Ten wąski sposób wykładni art. 189 k.p.c. nie jest jednak zawsze prawidłowy. Interes prawny przejawia się bowiem w tym, że pomiędzy stronami istnieje niepewność co do łączącego je stosunku prawnego, zakresu wzajemnych praw i obowiązków. Należy więc przeanalizować go przy uwzględnieniu okoliczności każdej sprawy, w szczególności pod kątem tego, jaki stosunek prawny ma być przedmiotem ustalenia, jakie skutki wywoła wyrok wydany na podstawie art. 189 k.p.c. i czy wystarczającym będzie dla zlikwidowania tej niepewności wystąpienie przez powoda o ochronę jego praw w drodze innego powództwa. Z tego punktu widzenia należało mieć na uwadze, że łącząca strony umowa o charakterze ciągłym wprowadziła szereg wzajemnych obowiązków i praw, o szerszym zakresie niż tylko odnoszącym się do wzajemnego przepływu środków pieniężnych. Pomimo wydania wyroku zasądzającego, którego moc wiążąca byłaby ograniczona jedynie do tego, co ustalono w związku z podstawą sporu i czemu dano wyraz w sentencji, takie orzeczenie nie przerwałoby definitywnie sporu pomiędzy stronami co do tego, czy i w jaki sposób umowa ma być dalej wykonywana. Zwrócić należy choćby uwagę, iż kredyt został zabezpieczony hipoteką, a ewentualne oddalenie powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie mogłoby powodować konieczność prowadzenia kolejnego postępowania o ustalenie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Nadto zauważyć należy, że Umowa została zawarta na 30 lat. Uwzględnienie roszczenia o ustalenie zakończy pomiędzy stronami nie tylko istniejący spór co do zasadności części roszczenia pieniężnego, ale także zapobiegnie toczeniu się kolejnych postępowań. Wobec powyższego Sąd orzekł jak w pkt I. wyroku

Mając na uwadze powołaną uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 roku oraz poczynione ustalenia dotyczące nieważności umowy, nie mogła budzić wątpliwości zasadność żądania powoda dotyczącego zapłaty na podstawie art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. Kwota co do samej istoty nie była sporna.

Uwzględniając powołane wyżej stanowisko Sądu Najwyższego, trzeba było przyjąć, że wymagalność świadczenia należnego powodowi powstała z chwilą trwałej bezskuteczności umowy, która mogła zaistnieć dopiero po wyrażeniu przez konsumenta świadomej woli co do tego, że nie zgadza się na związanie go niedozwolonymi postanowieniami umownymi. Mając na uwadze treść pouczenia wystosowanego przez Sąd oraz brak złożenia przez powoda w dwutygodniowym terminie wyznaczonym przez Przewodniczącego oświadczenia o wyrażeniu zgody na dalsze obowiązywanie klauzul abuzywnych zawartych w Umowie, Sąd przyjął, iż z dniem 14 kwietnia 2022 roku Umowa stała się trwale bezskuteczna (nieważna). Uwzględniając powyższe, a także mając na uwadze, iż pozwany był wezwany do zapłaty pismem z dnia 17 listopada 2020 roku, a także że został mu doręczony odpis pozwu, w którym strona powodowa wyrażała jednoznaczną wolę uznania umowy za nieważną oraz dochodziła zapłaty nie mogło budzić wątpliwości, iż z dniem 15 kwietnia 2022 roku (dzień następny po dniu w którym Umowa stała się trwale bezskuteczna) roszczenie powoda stało się wymagalne. Wobec powyższego z dniem 16 kwietnia 2022 roku pozwany popadł w opóźnienie. Z tego też powodu odsetki za opóźnienie od dochodzonych kwot zostały zasądzone – stosownie do treści art. 481 § 1 i 2 k.c. Jednocześnie, z tych przyczyn, nie zasługiwało na uwzględnienie żądanie powoda zasądzenia odsetek od dnia wniesienia pozwu. W związku z tym w pkt II. wyroku zasądzone zwrot uiszczonych przez powoda w wykonaniu

nieważnej Umowy świadczeń wraz z odsetkami od dnia 16 kwietnia 2022 roku, zaś w zakresie pozostałych odsetek powództwo podlegało oddaleniu (pkt. III).

Wbrew twierdzeniom strony pozwanej trudno się doszukać w żądaniu pozwu sprzeczności z zasadami współzycia społecznego (nadużycia prawa), w szczególności wobec faktu, iż to wyłącznie nadużycie pozycji przez przedsiębiorcę, poprzez zawarcie w umowie niedozwolonych postanowień umownych spowodowało powstanie dochodzonych przez powoda roszczeń. Jak już wskazano wierzytelność powoda stała się wymagalna wobec czego podnoszony przez pozwanego zarzut wywodzony z art. art. 411 pkt 4 k.c. nie mógł mieć zastosowania.

O kosztach procesu orzeczono, na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. Powód wygrał proces poprzez uwzględnienie żądań głównych i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy strona pozwana powinna zwrócić im koszty, na które składała się opłata od pozwu (1.000 zł) oraz wynagrodzenie pełnomocnika wg stawek minimalnych (10.800 zł), a także koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa udzielonego przez powoda (17 zł). O zwrocie części nienależnie pobranej opłaty od pozwu Sąd orzekł na podstawie art. 80 ust. 1 u.k.s.c.

sędzia Piotr Mroczek

ZARZĄDZENIE

(...)